

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Ingabearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA.
Material som publiceras i Merdeka & ÖsttimorInformation kan också publiceras i <http://www.globalarkivet.se>.

Indonesien i Färgfabriken

Färgfabriken i Stockholm, en konsthall för konst, arkitektur och samhällsutveckling, har under våren en utställning med verk av den indonesiske konstnären Heri Dono. Utställningen heter "Animachines" och pågår till och med den 28 juni.

I samband med utställningen har Färgfabriken ordnat två föreläsningar om Indonesien:

- Olle Törnquist, en av Östtimorkommitténs grundare, talade den 4 juni under rubriken "Vad händer med ett land och en befolkning som förtränger sin historia? Hur har människors kultur och deras försök att bygga demokrati och välfärd påverkats?"
- Anders Uhlin, en av Föreningen för ett Fritt Papuas grundare, talade den 7 juni om "Indonesien från militärregim till demokrati".

Olle Törnquist, professor i statskunskap och utvecklingsforskning vid universitetet i Oslo, började med att påminna om att Indonesien är jordens till befolkning fjärde största stat med jordens största muslimska befolkning och stor geografisk utsträckning med den tätt befolkade ön Java i centrum.

Törnquist ser att Donos verk handlar om den politiska glömskan i Indonesien, den som "glömt" att det i september är 50 år sedan mordvågen mot bönder, liberaler, och kommunister sattes igång. Indonesien är ett

ovanligt historielöst land, resultatet av Nederländernas kolonisering. Törnquist menar att det är viktigt att inte glömma, inte förtiga, händelser som tog livet av mer än en halv miljon människor och drabbade 30-40 miljoner, händelser som man kan lära av. Förtigandet skapar också ständigt nya lögner.

I Indonesien ökar klasskillnaderna dramatiskt och landet präglas i stor utsträckning av brist på insikt, rädsla för konflikter och en artig yta under vilken det finns mycket våld och grymheter.

Törnquist ställde upp tolv teser:

- 1 Under president Sukarno fanns världens största vänsterinternationalistiska rörelse i Indonesien.
- 2 Demokratiseringen, människors deltagande i det politiska livet, stoppades av olika skäl 1958-1959. I detta deltog både vänstern och högern.
- 3 Därefter växte det postkoloniala förtrycket och utplundringen.
- 4 Vänstern klarade inte av att kämpa emot därför att den var alltför nationalistiskt inställd.
- 5 Folkmordet 1965-1966 var en följd av en kamp mellan vänster- och högernationalister, men detta förtigs fortfarande.

Fortsättning på sidan 3

Fortsättning från sidan 1

- 6 General Suharto som då tog makten stödde sig främst på högnationalisterna med militären men också socialdemokraternas högerflygel och västmakterna.
- 7 Suhartos regim och tillväxten vilade på avpolitisering och passivisering. I den mån det fanns en opposition så slogs den brutalt ner i början av 1974.
- 8 Det är en vilseledande myt att "civilsamhället" fällde Suharto 1998. Det var den ekonomiska krisen i Sydostasien och studenternas demonstrationer som gjorde det.
- 9 Efter Suhartos fall utmanövrerades och upplöstes demokrati- och folkrörelser snabbt. En moderat elit stödd av väst tog över.
- 10 Diktaturen ersattes i stort sett av liberalisering och privatisering.
- 11 Demokratirörelserna har försökt komma tillbaka, men de är splittrade och saknar en bas i befolkningen.
- 12 Dessutom försöker delar av demokratirörelsen att ta genvägar till inflytande genom att stödja populisterna och besätta poster i administrationen.

Enligt Törnquist så finns det en potential för allianser och det är en av de saker som Dono gestaltar.

Och Törnquist framhåller att både Sverige och Norge missar att kräva respekt för de mänskliga rättigheterna och behandling av historien av Indonesiens regering.

Anders Uhlin, professor i statsvetenskap vid Lunds universitet, började också med att påminna om Indonesiens storlek men också om att Indonesien är en stor smältdegel med flera religioner, islam, hinduism - särskilt på Bali, buddhism och kristendom. Han fortsatte med en kort betraktelse över sina resor till Indonesien och vad som just då försiggick.

1987 var Uhlin första gången i Indonesien. Nästa gång var det 1989 efter ett halvår i Kina avslutat bara några dagar efter massakern på Himmelska fridens torg med avslutning i Östtimor när Berlinmuren föll. Då drog många i Indonesien paralleller med utvecklingen i Europa och Indonesiens variant av Gorbatsjovs "glasnost" (öppenhet) i Sovjetunionen började. Nästa gång Uhlin var i Indonesien var 1994 efter att ha varit svartlistad av indonesiska myndigheter några år. Då hade Indonesien blivit ännu mer öppet.

Även Uhlin pekade på hur starkt massakrerna 1965-1966 präglar Indonesien med dess våldsamma historia, koloniserat av Nederländerna, ockuperat av Japan, självständighetskriget mot Nederländerna och politisk aktivitet med en stark vänster. Folkmordet präglade också Donos uppväxt och fortsätter att präglade hans verksamhet i Yogyakarta.

Uhlin bekräftade Törnquists uppfattning om vad som bragte general Suharto på fall 1998. Mot slutet av

1980-talet växte studentaktivismen som också gick ut utanför studentkretsarna och en del existerande NGO:er (ideella organisationer) radikaliserades. På 90-talet trädde dissidenter, intellektuella och konstnärer fram med regimkritik, som ifrågasatte regimens legitimitet.

I mitten av 1997 började en ekonomisk kris i Asien med den thailändska valutans fall. Det fick stora konsekvenser i Indonesien eftersom Suhartos maktutövning delvis byggde på en ekonomisk utveckling som också kom "massorna" till del. Studentdemonstrationer och förföljelse av kineser, kanske underblåst av militären, tvingade bort Suharto i maj 1998.

Under Suhartos efterträdare, hans tidigare medarbetare Habib, genomfördes en rad långtgående reformer och val samt folkomröstningen om Östtimors självständighet. Utvecklingen har fortsatt. Så vi kan summera en positiv utveckling med ganska demokratiska val och hyfsad respekt för mänskliga rättigheter med en acceptabel konstitution och en lyckad ekonomisk återhämtning. Men 1965 är fortfarande ett trauma som statsledningen inte vill behandla.

Och dessa framsteg gäller inte alla och inte hela Indonesien. Efter Suhartos fall har folkrättskampen Munir mördats, förmodligen med inblandning av säkerhetsapparaten, och förtrycket av självständighetsrörelsen i Papua fortsatt även om en viss lättnad för journalister att besöka denna del av Indonesien, som varit sluten, utlovats av Jokowi. I Aceh, som fått ett långtgående självstyre efter överenskommelsen med självständighetsrörelsen efter tsunamin 2004, har en islamisk radikaliserings skett med införande av sharia-lagar.

Uhlin karakterisade Indonesien som en "stabil men lågkvalitativ demokrati". Han talade också om den 2014 valde presidenten Jokowi som frikopplad från tidigare eliter, han är från början möbelhandlare och pragmatiker och populist. Jokowi har ingen bas, ingen rörelse som kan stödja honom. Han är precis som USA:s president Barack Obama, som gått i skola i Jakarta, född 1961, och måste som han försöka uppfylla mycket stora förväntningar. Kanske har en del redan hunnit bli besvikna eftersom de gamla eliterna i stor utsträckning behållit sitt inflytande.

Tommy Pollák

Anders Uhlin Foto: Tommy Pollák